

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgra Wojciecha Panka
pt. „Ochrona praw i wolności osób, których dane dotyczą,
w przypadku transferu danych osobowych z Unii Europejskiej
do Chińskiej Republiki Ludowej”

Katowice 2024, stron 271.

I. Temat rozprawy doktorskiej mgra Wojciecha Panka jest ciekawy i aktualny, a jednocześnie istotny nie tylko w wymiarze teoretycznym, ale również praktycznym. Chiny są krajem pochodzenia wielu towarów importowanych do Unii Europejskiej oraz świadczenia usług społeczeństwa informacyjnego, z których powszechnie korzystają Europejczycy. Z przepływem towarów i usług nieuchronnie wiąże się przekazywanie danych osobowych z UE do Chin, co pociąga za sobą poważne zagrożenia dla osób, których dane poddawane są przetwarzaniu. Unijne przepisy o ochronie danych przewidują szereg wymogów, które powinny być spełnione, aby transfer do państw trzecich mógł być uznany za prawnie dopuszczalny. W tym kontekście szczególnie istotnego znaczenia nabiera pytanie, czy przekazywanie danych osobowych z UE do Chin spełnia określone przepisami wymogi, a co za tym idzie, czy prawa podmiotów danych są należycie chronione w przypadku, gdy ich dane osobowe są przekazywane do Chin. Sytuacja jest tym bardziej skomplikowana, że Chiny nie są państwem demokratycznym, a istnienie formalnych gwarancji ochrony przewidzianych w przepisach prawa niekoniecznie świadczy o faktycznym poziomie ochrony. W tym stanie rzeczy za zasadne należy uznać podejmowanie analiz dotyczących transferu danych osobowych z Unii do Chin. W krajowej literaturze prawniczej temat ten jest podejmowany rzadko, jedynie ogólnie lub fragmentarycznie, co sprawia, że recenzowana rozprawa doktorska jako szczegółowe opracowanie monograficzne ma szansę wypełnić lukę w piśmiennictwie przedmiotu.

Tytuł rozprawy wskazuje, że przedmiotem badań są mechanizmy ochrony praw i wolności podmiotów danych w kontekście transferu danych osobowych z UE do Chin. Sformułowanie tytułu jest prawidłowe, ukazuje podstawowy problem badawczy, można jednak zastanawiać się, czy nie lepiej byłoby skupić się w tytule na problemie transferów danych, a nie podkreślać tematu ochrony osób, których dane dotyczą, gdyż przeważająca większość rozważań zawartych w rozprawie odnosi się właśnie do transferów. Jednakże zagadnienia transferowe są ściśle powiązane z problematyką ochrony praw i wolności podmiotów danych, dlatego wskazane w tytule ujęcie można uznać za zasadne.

II. Układ rozprawy jest prawidłowy, logicznie spójny i przejrzysty. Konstrukcja pracy jest przemyślana i nie budzi zastrzeżeń. Praca stanowi kompleksowe ujęcie omawianej tematyki. Rozprawa składa się ze *Wstępu*, trzech rozdziałów merytorycznych podzielonych na podrozdziały, punkty i podpunkty oraz *Zakończenia*, ponadto w pracy zawarty został *Wykaz skrótów* oraz *Bibliografia*. W obszernym *Wstępie* przedstawiona została tematyka podjęta w rozprawie i uzasadnienie potrzeby prowadzenia badań, sformułowane zostały pytania badawcze, zarysowana została struktura pracy oraz opisana została metodologia badań. W zasadniczej części rozprawy podzielonej na rozdziały Autor przedstawił kolejno analizy odnoszące się do trzech grup zagadnień ściśle ze sobą związanych: 1) kryteriów oceny państwa trzeciego, 2) poziomu ochrony w Chinach dokonanego w oparciu o ustalone wcześniej kryteria oraz 3) mechanizmów zgodnego z prawem transferu danych osobowych między UE a Chinami. Na szczególne uznanie zasługuje zamieszczenie w końcowej części każdego z rozdziałów punktu zawierającego wnioski. W *Zakończeniu* wskazane zostały odpowiedzi na pytania badawcze stanowiące zarazem najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonych analiz. Treść pracy zasadniczo odpowiada zakresowi wyznaczonemu w tytule rozprawy, a treść poszczególnych rozdziałów odzwierciedla zakresy wskazane w ich tytułach.

Pewien niedosyt budzi brak wyraźnego sformułowania we *Wstępie* głównej tezy (bądź hipotezy) badawczej. Jednakże Autor zaprezentował główne pytanie badawcze, które może być uznane za trafne przedstawienie zasadniczego problemu badawczego, uzupełnione o kilka dodatkowych pytań badawczych, co w znacznym stopniu łagodzi wspomniany powyżej niedosyt.

W rozprawie Doktorant prawidłowo dobrał metody badawcze, jako podstawową posłużył się metodą dogmatyczną, pomocniczo wykorzystał również metodę komparatystyczną. Choć we *Wstępie* nie zostało to wspomniane, można uznać, że Autor posłużył się również metodą historyczną, analizując w rozdziale II konstrukcje zawarte w nieobowiązującej już Dyrektywie 95/46/WE oraz ukazując ich ewolucję, a także porównanie poprzednich i obecnych rozwiązań prawnych. Na uznanie zasługuje umiejętne wykorzystanie materiałów źródłowych, oprócz aktów normatywnych Doktorant sięgnął do piśmiennictwa przedmiotu (w *Bibliografii* wykazane zostało 211 pozycji literatury, z czego większość stanowią publikacje zagraniczne), orzecznictwa, dokumentów (m.in. opinii i wytycznych Europejskiej Rady Ochrony Danych, Europejskiego Inspektora Ochrony Danych oraz Grupy Roboczej Art. 29), a także źródeł internetowych (w tym dokumentów polityk prywatności). Wykaz bibliograficzny ukazuje duży nakład pracy, jaki Autor włożył w przeprowadzenie analiz, a zarazem dowodzi skrupulatności i rzetelności badawczej. Doktorant bazował na tekstach dwujęzycznych (angielskim i chińskim), język chiński (mandaryński) był wykorzystywany „dla rozwiania wątpliwości interpretacyjnych przepisów prawa chińskiego” (s. 21), co również zasługuje na uznanie. Pozytywnie ocenić należy także umiejętności Doktoranta w zakresie formułowania przypisów i wskazywania wykorzystanych materiałów źródłowych. Język pracy jest precyzyjny i zrozumiały, a praca starannie przygotowana pod kątem edytorskim. Lektura pracy jest przyjemna, sposób prowadzenia wywodu jest spójny i uporządkowany, co dowodzi dobrej znajomości omawianej problematyki przez Doktoranta, a zarazem umiejętności przekazywania wiedzy w sposób interesujący i przystępny.

III. Strona merytoryczna rozprawy także zasługuje na wysoką ocenę. Doktorant wyznaczył sobie cel w postaci zbadania „w jaki sposób należy zabezpieczyć prawa i wolności osób, których dane dotyczą, o których mowa w RODO, w sytuacji transferu ich danych osobowych z terytorium znajdującego się w Unii Europejskiej na terytorium Chin?” formułując główne pytanie badawcze i założony cel zrealizował. Ponadto Autor rozprawy sformułował 6 pytań pomocniczych, na które udzielił odpowiedzi w oparciu o analizy przedstawione w poszczególnych rozdziałach.

W rozdziale pierwszym Autor poddał analizie kryteria oceny systemu prawnego państwa trzeciego. W początkowej części tego rozdziału ogólnie wyjaśnione zostało pojęcie transferu danych osobowych oraz scharakteryzowane zostały określone przepisami prawa wymogi dotyczące przekazywania danych do państwa trzeciego. Wydaje się, że w tej części rozprawy nieco więcej uwagi można było poświęcić podstawowym zagadnieniom takim jak pojęcie transferu czy adekwatnego poziomu ochrony danych, Doktorant prawdopodobnie wyszedł z założenia, że pojęcia te są wystarczająco opisane w piśmiennictwie i nie wdawał się w tego rodzaju analizy, jednak są to zagadnienia, które nadal budzą wiele wątpliwości i mogły zostać bardziej szczegółowo omówione.

W dalszej części rozdziału pierwszego Doktorant omówił kryteria oceny poziomu ochrony danych osobowych w państwie trzecim na podstawie przepisów Dyrektywy 95/46/WE. Pomimo tego, że wspomniana Dyrektywa utraciła moc obowiązującą, gdyż została zastąpiona przez ogólne rozporządzenie o ochronie danych, to jednak szczegółowe ukazanie sposobu dokonywania oceny w oparciu o przepisy zawarte w dyrektywie ma istotne znaczenie, gdyż pozwala w dalszej części pracy na dokonanie porównania i ukazanie ewolucji omawianych rozwiązań prawnych i praktyki ich stosowania. Doktorant zadał sobie trud przeanalizowania decyzji Komisji Europejskiej w sprawie adekwatności ochrony w różnych państwach i wyciągnął wnioski dotyczące faktycznych kryteriów oceny stosowanych przez Komisję. Kolejna część rozdziału poświęcona została kryteriom oceny wynikającym z wytycznych Grupy Roboczej art. 29, skupiającej przedstawicieli organów nadzorczych państw członkowskich UE. Następną częścią rozdziału I są analizy odnoszące się do przekazywania danych między Unią Europejską a USA, w okresie obowiązywania Dyrektywy 95/46/WE, w tym decyzji z 2000 r. w sprawie adekwatności związanej z porozumieniem Bezpieczna Przystań, która została unieważniona przez TSUE w roku 2015 (sprawa Schrems I) oraz decyzji z 2016 r. w sprawie adekwatności związanej z Tarczą Prywatności, która z kolei została unieważniona przez TSUE w roku 2020. (sprawa Schrems II). Analizy dotyczące oceny adekwatności w związku z porozumieniami zawartymi między UE a USA choć niezwiązane z Chinami mają istotne znaczenie dla mechanizmów transferowych, dlatego ich zamieszczenie w tej części pracy należy uznać za prawidłowe i zasadne, a wnioski płynące z tych analiz są

przydatne dla dalszych badań. W kolejnej części rozdziału pierwszego zawarte zostały rozważania odnoszące się do oceny adekwatności w czterech decyzjach wydanych na podstawie przepisów rozporządzenia 2016/679, roli wytycznych Europejskiej Rady Ochrony Danych w zakresie wydawania decyzji przez KE oraz nowej decyzji dotyczącej USA związanej z zawarciem kolejnego porozumienia między UE i USA w sprawie tzw. Ram Ochrony Prywatności (z roku 2023). Następną część rozdziału pierwszego stanowi szczegółowa analiza anglojęzycznego piśmiennictwa z zakresu oceny poziomu ochrony danych w państwach trzecich. Część ta ukazuje obszerny zakres przeanalizowanych publikacji, świadczy także o przeprowadzeniu pogłębionych studiów nad tą problematyką oraz dowodzi dobrej orientacji w poglądach doktrynalnych, ukazując jednocześnie samodzielność badawczą Doktoranta, który prezentuje również własne oceny, opinie i wnioski. Przeprowadzone w tym rozdziale analizy pozwoliły Autorowi rozprawy na dokonanie rekonstrukcji kryteriów oceny systemu prawnego państwa trzeciego, uwzględniajączej przepisy, orzecznictwo i piśmiennictwo przedmiotu. Lekkie zdziwienie budzić może fakt, że Doktorant omawiając kryterium podstawowych zasad ochrony danych osobowych nie odniósł się do dzieła swojego Promotora – książki pt. *Prawo do ochrony danych osobowych. Standardy europejskie*, Warszawa 2010, gdyż wprawdzie książka ta została napisana w oparciu o poprzedni stan prawny, jednak w dużej mierze zachowuje aktualność także po rozpoczęciu stosowania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, a zawiera wartościowe rozważania na temat ogólnych zasad przetwarzania danych. W ostatniej części rozdziału pierwszego przedstawione zostały wnioski, które pozwoliły na udzielenie twierdzącej odpowiedzi na pierwsze pytanie pomocnicze dotyczące kryteriów oceny systemu prawnego państwa trzeciego (czy kryteria te wynikają z przepisów rozporządzenia 2016/679) oraz na pytanie drugie dotyczące pozaprawnych czynników wpływających na interpretację i stosowanie kryteriów oceny, ze wskazaniem tych czynników, a także na sformułowanie katalogu pięciu kryteriów oceny. Zawarte w rozdziale pierwszym rozważania dowodzą gruntownej wiedzy Doktoranta w zakresie problematyki będącej przedmiotem rozprawy, a zarazem tworzą podstawę dla bardziej szczegółowych analiz prezentowanych w kolejnych częściach pracy.

W rozdziale drugim przeprowadzona została ocena adekwatności poziomu ochrony danych osobowych w Chinach w oparciu o kryteria ustalone w rozdziale pierwszym. W początkowej części rozdziału przedstawione zostały obowiązujące w Chinach regulacje prawne odnoszące się do ochrony danych osobowych. Doktorant nie ograniczył się do chińskiej ustawy o ochronie danych osobowych, ale uwzględnił także inne regulacje mające istotne znaczenie w omawianym zakresie, uzasadniając wniosek o ich współstosowaniu. Wśród szczegółowych zagadnień omówionych w tym rozdziale na uwagę zasługują m.in. kwestie odnoszące się do pojęcia danych wrażliwych, które wykazuje znaczną odmienność w stosunku do tego pojęcia rozumianego na gruncie unijnych przepisów. Charakter tego rodzaju danych i otwarty ich katalog – w ocenie Autora – świadczą o tym, że „przynajmniej teoretycznie, wykorzystana definicja informacji wrażliwych jest przejawem wzmocnienia ochrony jednostki” (s. 93). Z takim poglądem można polemizować stawiając pytanie, czy uzależnienie charakteru danych od dokonania oceny podatności informacji na nielegalne pozyskanie, a następnie na jej wykorzystanie do kradzieży czy oszustwa nie sprawia, że w praktyce status niektórych danych nie jest jasny i może być kwestionowany, choć oczywiście objęcie tym zakresem danych finansowych, danych dzieci (osób, które nie ukończyły 14 roku życia) i danych lokalizacyjnych sprawia, że ochrona osób, których te dane dotyczą powinna być dalej idąca, niż w przypadku danych zwykłych. Interesujące są również rozważania odnoszące się do stosowania przepisów o ochronie danych przez podmioty państwowe w Chinach. W kolejnej części rozdziału drugiego Doktorant przeanalizował podstawowe zasady ochrony danych, omawiając w tym kontekście także podstawy dopuszczalności przetwarzania danych. Wniosek odnoszący się do podstaw dopuszczalności przetwarzania danych, o tym, że „zgoda jest najważniejszą z nich” (s. 99) należy uznać za kontrowersyjny, choć Autor dysertacji zdaje się dostrzegać problem pisząc, iż „administrator powinien najpierw skorzystać z jednej ze szczególnych podstaw przetwarzania danych, a dopiero w ostateczności sięgnąć po zgodę” (s. 99), to jednak w dalszej części wskazuje zgodę jako „ostateczną, możliwą do zastosowania podstawę”, co uznaje za „najważniejsze odstępstwo” od unijnych standardów w tym zakresie (s. 101). Omawiając kolejne ogólne zasady przetwarzania danych osobowych w Chinach Doktorant zestawia je z zasadami wynikającymi z prawa unijnego, wskazując

podobieństwa i różnice. Omawiając zasady transferów danych Doktorant uwzględnił także wytyczne dotyczące oceny bezpieczeństwa transferu danych, wydane przez Chińską Administrację Cyberprzestrzeni w lipcu 2022 r., jednak w marcu 2024 wydane zostały nowe wytyczne dotyczące promowania i regulowania transgranicznego przepływu danych (*Regulation on Promoting and Regulating Cross-border Data Flows*, https://www.cac.gov.cn/2024-03/22/c_1712776611775634.htm), które stanowią liberalizację chińskiego podejścia do transferów, o czym Doktorant mógłby choćby wspomnieć. Następnie przedstawione zostały rozważania odnoszące się do egzekwowalności zasad, w tym uprawnień podmiotu danych i sankcji oraz zadań, kompetencji i niezależności organów nadzorczych. W kolejnej części rozdziału omówione zostały zagadnienia związane z środkami prawnymi przyznanymi podmiotowi danych oraz kwestie dostępu do danych osobowych przez organy państwowe na potrzeby ścigania przestępstw i zapewnienia bezpieczeństwa.

Zawarte w rozdziale drugim analizy pozwoliły udzielić odpowiedzi na dwa pytania badawcze: pytanie trzecie dotyczące poziomu ochrony danych osobowych zapewnionego przez przepisy prawa chińskiego, który został przez Doktoranta słusznie uznany za nieodpowiadający standardom prawa unijnego oraz pytanie czwarte dotyczące możliwości wydania decyzji w sprawie adekwatności poziomu ochrony danych w Chinach, na które odpowiedź zawarta w rozprawie jest negatywna. Zawarte w tym rozdziale rozważania dowodzą nie tylko rozległej wiedzy Doktoranta, ale także umiejętności dokonywania wnikliwej analizy prawniczej, prezentowania przekonujących argumentów i formułowania wniosków.

Rozdział trzeci poświęcony został tematyce przekazywania danych osobowych między UE a Chinami zgodnie z przepisami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Analizy zawarte w tym rozdziale odnoszą się do poszczególnych mechanizmów transferowych przewidzianych w unijnych przepisach. Stwierdzenie o braku możliwości wydania w stosunku do Chin decyzji o adekwatności ochrony uzasadnia analizy odnoszące się do innych mechanizmów, w tym odpowiednich zabezpieczeń (m.in. standardowych klauzul umownych) oraz wyjątków (odstępstw). Na uznanie zasługuje dokonanie przez Doktoranta analizy dokumentów (głównie polityk prywatności) kilkunastu wybranych przedsiębiorców chińskich prowadzących działalność na rynku

europejskim, co pozwoliło nie tylko na ukazanie praktycznego wymiaru stosowania mechanizmów transferowych, ale również dało podstawę do formułowania krytycznych wniosków i ocen dotyczących skuteczności tego rodzaju rozwiązań. Za trafne należy uznać rozważania odnoszące się do traktowania przez chińskich przedsiębiorców wyjątków (odstępstw) jako zwyczajnych, dodatkowych podstaw przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego (s. 191), co pozostaje w sprzeczności z unijnymi przepisami określającymi wymogi dotyczące transferów danych. W tej części rozprawy przedstawione zostały również poglądy prezentowane w piśmiennictwie przedmiotu, do których Doktorant odniósł się, uzupełniając je o własne przemyślenia i opinie. Konkluzją płynącą z przeprowadzonych analiz jest wniosek o ograniczonej przydatności odpowiednich zabezpieczeń oraz odstępstw, nie tylko z perspektywy przedsiębiorców, ale także podmiotów danych, jak również stwierdzenie, że omówione w tej części instrumenty transferowe (wykorzystywane w sposób, w jaki czynią to chińskie podmioty przekazujące dane z UE do Chin) nie zapewniają właściwej ochrony praw i wolności osób, których dane dotyczą (s. 203-204), co stanowi odpowiedź na piąte pytanie pomocnicze. W dalszej części rozdziału trzeciego Doktorant przedstawił koncepcję wykorzystania porozumienia w sprawie legalizacji transferów danych osobowych między Unią Europejską a Chinami, wzorowaną na porozumieniach zawieranych między Unią Europejską a USA. Rozwiązanie takie opiera się na założeniu, że ocenie podlega nie system prawny państwa trzeciego, a treść porozumienia zawieranego między UE a państwem trzecim, co może stanowić podstawę do wydania decyzji o adekwatności ochrony. Koncepcja taka jest niewątpliwie godna uwagi i stanowi interesujący przedmiot badań, jednak warto byłoby zastanowić się również nad skutecznością i trwałością tego rodzaju rozwiązań, zważywszy na dotychczasowe doświadczenia amerykańskie (dwukrotne unieważnienie przez TSUE decyzji o adekwatności opartych na porozumieniach UE-USA) i wątpliwości, czy kolejna decyzja nie podzieli losów poprzednich. Za dyskusyjne uznać można założenie, że dzięki porozumieniu udaje się usunąć braki i zapewnić adekwatny poziom ochrony, w przypadku, gdy państwem docelowym jest państwo komunistyczne, gdzie nie są respektowane podstawowe prawa człowieka, a regulacja ochrony danych wykorzystywana jest instrumentalnie dla osiągnięcia celów gospodarczych, a nie

dla zapewnienia skutecznej ochrony podmiotom danych. Jednakże wiele z przytoczonych argumentów przemawia za rozważeniem proponowanej koncepcji, dlatego zawarte w rozprawie wywody na ten temat należy uznać za istotny wkład w rozwój badań nad problematyką transferową. Poczynione w tej części rozprawy ustalenia pozwoliły Doktorantowi na udzielenie pozytywnej odpowiedzi na szóste pytanie badawcze dotyczące możliwości zawarcia tego rodzaju porozumienia między Unią a Chinami.

Przedstawione w recenzowanej pracy doktorskiej wywody wskazują jednoznacznie, że Doktorant posiada bogatą wiedzę zarówno z zakresu prawnej regulacji ochrony danych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki transferu danych do państwa trzeciego, jak też dobrą orientację w chińskich regulacjach prawnych z tego zakresu. Autor rozprawy wykazał się umiejętnością zaprezentowania tej wiedzy w sposób precyzyjny, syntetyczny a zarazem jasny i przystępny. Z przeprowadzonych analiz Doktorant wyciąga prawidłowe wnioski, trafnie identyfikuje różnorodne problemy i formułuje ciekawe postulaty mające pozwolić na rozwiązanie wskazanych problemów, co wskazuje na samodzielność badawczą i opanowanie warsztatu naukowego.

W końcowej części rozprawy zatytułowanej *Zakończenie*, udzielona została odpowiedź na główne pytanie badawcze rozprawy, pytania pomocnicze oraz zaprezentowane zostały najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonych analiz.

Podsumowując przedstawione powyżej uwagi należy stwierdzić, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi wartościowe opracowanie, które cechuje wysoki poziom merytoryczny. Warto podkreślić, iż Doktorant trafnie wskazuje istotę omawianych zagadnień, przedstawia pogłębione analizy i interpretacje opierające się na rozległej wiedzy teoretycznej, uwzględniając przy tym dorobek doktryny i orzecznictwa. Analizując poszczególne problemy Doktorant przedstawia zarówno rozważania teoretyczne, jak również wskazuje przykłady, które dobrze ilustrują praktyczny wymiar analizowanych zagadnień.

Omawiając zróżnicowane konstrukcje prawne, Autor przedstawia wnikliwe analizy, dokonując interpretacji przepisów podaje przekonujące argumenty na poparcie prezentowanych poglądów, nie ogranicza się przy tym do opisu, ale formułuje także wnioski, w tym również główny postulat, który stanowi odpowiedź na podstawowe pytanie badawcze rozprawy. Wprawdzie nie ze

wszystkimi poglądami Autora można się zgodzić, pojawiają się wśród nich niekiedy także twierdzenia dyskusyjne, niemniej należy uznać, że są one przejawem samodzielności Doktoranta, a przy tym prezentowane są w sposób rzeczowy i wyważony.

Recenzowana rozprawa doktorska wnosi istotny wkład do badań nad problematyką ochrony danych osobowych w kontekście transferu danych z Unii Europejskiej do Chin, stanowi cenne uzupełnienie piśmiennictwa w tej dziedzinie.

IV. W recenzowanej rozprawie doktorskiej, podobnie jak w większości prac o charakterze naukowym, dostrzec można także słabsze strony. Oprócz niewielu uwag krytycznych bądź polemicznych, przedstawionych powyżej, można wskazać jeszcze na kilka innych wątpliwości.

Wprawdzie materiał źródłowy wykorzystany w rozprawie jest rozległy, jednak w tym zakresie można dostrzec pewne niedostatki, jak np. brak odniesienia do książki D. Karwali, *Komercyjne transfery danych osobowych do państw trzecich*, Warszawa 2018, czy innych publikacji naukowych wskazanego powyżej autora, w których zawarte są pogłębione analizy odnoszące się do mechanizmów transferowych. Wątpliwości budzi również kilkukrotne przywoływanie w *Bibliografii* tych samych pozycji książkowych ze wskazaniem komentarzy do poszczególnych artykułów, podczas gdy za wystarczające uznać można jednokrotne wskazanie książki, a bliższe określenie, który jej fragment został wykorzystany powinno znaleźć się w przypisach. W przypisie nr 10 (i w *Bibliografii*) nieprawidłowo wskazano 3 redaktorów publikacji, podczas gdy redaktorem wskazanej książki jest jedna osoba (P. Litwiński).

Do drobnych mankamentów zaliczyć można także brak wyjaśnienia niektórych skrótów (np. „baza PKU Law”) w wykazie skrótów, co można tłumaczyć przekonaniem Autora o powszechnej ich znajomości, jednak wyjaśnienie znaczenia tych skrótów powinno znaleźć się w wykazie. Skrótami Doktorant posługuje się bardzo często, jednak przy pierwszym przywołaniu aktu normatywnego należałoby podać jego pełny tytuł (a nie tylko skrót utworzony od tytułu), a w przypisie wskazać namiary publikacyjne, natomiast skróty powinny być wykorzystywane przy kolejnym wskazaniu źródeł. W odniesieniu do niektórych źródeł (głównie krajowych komentarzy do aktów normatywnych)

Doktorant wielokrotnie powtarza pełne namiary publikacyjne, choć nie jest konieczne – w tym przypadku należałoby posługiwać się wskazaniem skrótowym, co Autor wielokrotnie czyni w przypadku innych źródeł.

Choć praca jest – co do zasady – starannie przygotowana pod kątem edycyjnym, to niekiedy zdarzają się niewielkie błędy językowe (np. literówki, nieprawidłowe końcówki, na s. 31, 45, 51, 55, 61, 63, 81, 96, 101, 104, 105, 128, 144, 211, 213, 222, 224, 227) lub techniczne (np. między tekstem zasadniczym a tytułami podrozdziałów brakuje odstępu). Za niefortunne można uznać posługiwanie się przez doktoranta skrótem „ibid” (w kilkunastu przypisach od nr 436 i n.), zamiast „ibidem”. Nawet jeśli uznać, że Autor posługuje się w tym zakresie skrótem angielskim „ibid” (który powinien być pisany z kropką na końcu), a nie łacińskim „ibidem” to należałoby znaczenie takiego skrótu wyjaśnić w wykazie skrótów i konsekwentnie posługiwać się nim w całej pracy, a nie używać dwóch różnych skrótów na oznaczenie tego samego wyrazu.

Wskazane powyżej drobne uchybienia nie mają charakteru zasadniczego i nie wywierają istotnego wpływu na wysoką ocenę merytoryczną rozprawy. Tego rodzaju potknięcia mogą być łatwo wyeliminowane w procesie wydawniczym, przed opublikowaniem rozprawy w formie książkowej, na co – w moim przekonaniu – praca w pełni zasługuje.

V. Reasumując wyrażam opinię, że recenzowana praca p. mgra Wojciecha Panka pt. „Ochrona praw i wolności osób, których dane dotyczą, w przypadku transferu danych osobowych z Unii Europejskiej do Chińskiej Republiki Ludowej” spełnia wymogi określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 30 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Mając na uwadze przedstawione powyżej szczegółowe oceny stwierdzam, że rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauki prawne oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a przedmiotem rozprawy mającej charakter monografii naukowej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

W związku z tym wnoszę o dopuszczenie p. mgra Wojciecha Panka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Paweł Fajgielski,

